

Stanovisko

hlavného kontrolóra obce k návrhu rozpočtu Obce Rišňovce na rok 2024 s výhľadom na roky 2025-2026

Podľa § 18f ods.1 písm. c) zákona č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov predkladám odborné stanovisko k návrhu viacročného rozpočtu obce Rišňovce na roky 2024 - 2026. Podkladom pre vypracovanie stanoviska bol spracovaný návrh viacročného rozpočtu obce na roky 2024 - 2026 v členení podľa rozpočtovej klasifikácie a v programovej štruktúre.

Cieľom stanoviska je poskytnúť nezávislý pohľad na návrh rozpočtu obce a preveriť jeho súlad s príslušnými právnymi predpismi

1. Preverenie dodržania zákonných povinností pri zostavovaní návrhu viacročného rozpočtu

Návrh viacročného rozpočtu Obce Rišňovce na roky 2024–2026 bol zostavený v súlade s platnou legislatívou, zákonom č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p., zákonom č.523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p..

Na zostavenie návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2024-2026 vydalo Ministerstvo financií SR príručku pod čís. MF/008193/2023-411. V zmysle tohto dokumentu sú jednotlivé subjekty, ktorých rozpočty tvoria rozpočet verejnej správy, povinné zapracovať do návrhov svojich rozpočtov finančné toky zo štátneho rozpočtu a z rozpočtov ostatných subjektov verejnej správy v súlade s návrhom rozpočtu verejnej správy. Obec Rišňovce pri zostavovaní návrhu rozpočtu postupovala v súlade s vydanou príručkou.

V zmysle zákona č.583/2004 Z.z. obec zostavila návrh viacročného rozpočtu na roky 2024-2026, pričom záväzným rozpočtom je rozpočet na príslušný rozpočtový rok (r. 2024) a príjmy a výdavky rozpočtov na roky 2025 a 2026 nie sú v zmysle § 9 uvedeného zákona záväzné.

Návrh rozpočtu je spracovaný v zmysle platnej rozpočtovej klasifikácie vydannej MF SR, ktorá je pre obce záväzná.

Podľa §10 zákona č.583/2004 Z.z. sú obce povinné zostaviť rozpočet vnútorne členený na:

- a) bežné príjmy a bežné výdavky (bežný rozpočet)
- b) kapitálové príjmy a kapitálové výdavky (kapitálový rozpočet)
- c) finančné operácie

Bežný rozpočet musí byť zostavený ako vyrovnaný alebo prebytkový, schodkový sa môže zostaviť iba v prípade, ak sa vo výdavkoch bežného rozpočtu rozpočtuje použitie

účelovo určených prostriedkov zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu EÚ nevyčerpaných v minulých rokoch.

Kapitálový rozpočet sa zostavuje ako vyrovnaný alebo prebytkový, schodkový sa môže zostaviť iba v prípade, ak tento schodok možno vykryť zostatkami finančných prostriedkov z minulých rokov, návratnými zdrojmi financovania alebo je tento schodok krytý prebytkom bežného rozpočtu v príslušnom rozpočtovom roku.

Uvedené ustanovenie zákona boli pri zostavovaní rozpočtu dodržané.

Návrh viacročného rozpočtu na roky 2024-2026 je zostavený v programovej štruktúre, programový rozpočet obsahuje údaje o zámeroch a cieľoch obce vo finančnom vyjadrení. Zostavením programového rozpočtu je splnená povinnosť vyplývajúca z ustanovenia § 4 a § 9 zákona č. 583/2004 Z.z.

Predložený návrh rozpočtu je zostavený v súlade s čl. 9 ods.1 ústavného zákona č.493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti v z.n.p., podľa ktorého sú subjekty verejnej správy povinné zostavovať svoj rozpočet najmenej na tri rozpočtové roky, pričom súčasťou návrhu rozpočtu je aj schválený rozpočet na bežný rozpočtový rok, údaje o očakávanej skutočnosti bežného rozpočtového roka a údaje o skutočnom plnení rozpočtu za predchádzajúce dva rozpočtové roky.

Návrh viacročného rozpočtu Obce Rišňovce na roky 2024-2026 je v súlade s § 9 zákona č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení v z.n.p. zverejnený na úradnej tabuli a internetovej stránke obce (1.12.2023), čím je dodržaná povinnosť zverejnenia najmenej 15 dní pred jeho schválením, aby sa k nemu mohli obyvatelia obce vyjadriť.

Zhrnutie: Konštatujem, že návrh viacročného rozpočtu Obce Rišňovce na roky 2024-2026 bol spracovaný v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi.

2. Tvorba návrhu rozpočtu na rok 2024

Vzhľadom na ustanovenie § 9 ods.4 zákona č.583/2004 Z.z., ako aj čl. V ods.2 Rozpočtových pravidiel obce Rišňovce, z dôvodu nezáväznosti príjmov a výdavkov rozpočtov na roky nasledujúce po príslušnom rozpočtovom roku, predmetom tejto časti stanoviska je posúdenie návrhu rozpočtu na rok 2024.

Návrh rozpočtu na rok 2024 je spracovaný a predložený na schválenie ako vyrovnaný. **Bežný rozpočet je zostavený ako schodkový v sume -4 093 € (vrátane RO), čím je iba s využitím výnimky uvedenej v § 10 ods.7 zákona 583/2024 Z.z. splnená podmienka** (schodkový sa môže zostaviť iba v prípade, ak sa vo výdavkoch bežného rozpočtu rozpočtuje použitie účelovo určených prostriedkov zo štátneho rozpočtu, z rozpočtu EÚ alebo na základe osobitného predpisu nevyčerpaných v minulých rokoch výška schodku takto zostaveného bežného rozpočtu nesmie byť vyššia ako suma týchto nevyčerpaných prostriedkov) **zákonného postupu zostavenia bežného rozpočtu obce. Kapitálový rozpočet je zostavený ako schodkový v sume – 256 700 € a je krytý výlučne finančnými prostriedkami z minulých rokov.**

Súčasťou návrhu rozpočtu sú aj **finančné operácie**, ktoré zahŕňajú zapojenie časti prostriedkov z minulých rokov a rezervného fondu prostredníctvom ktorých sa vykonáva splácanie návratných zdrojov financovania. **Potreba zapojenia zostatkov prostriedkov z minulých rokov na vykrytie schodku bežného aj kapitálového rozpočtu bola nevyhnutná vo výške 260 793 €.**

Zhrnutie: Tvorba príjmov bežného rozpočtu v roku nepokryje výdavky bežného rozpočtu, jeho príjmy nie sú dostatočné na krytie schodku kapitálového rozpočtu ani na vykrytie výdavkových finančných operácií rozpočtovaného roka (splátok úverov).

Príjmy

Návrh rozpočtu obce počíta s príjmami v objeme 2 682 297 € (vrátane príjmov škôl a RO).

Zo štruktúry príjmov je zrejmé, že najstabilnejšou a najvýznamnejšou zložkou príjmovej časti rozpočtu sú **daňové príjmy v objeme 1 060 604 €**, čo predstavuje cca 46% z rozpočtových (bežných a kapitálových) príjmov. Negatívne možno hodnotiť výšku miestnych daní, ktorá je schopná pokryť cca.7 % výdavkov celkového rozpočtu. Najvyšší podiel z daňových príjmov predstavuje výnos dane z príjmov fyzických osôb poukázaný zo štátneho rozpočtu, ktorý je predpokladaný vo výške 893 478 € čo je predpokladaný iba 1,6% medziročný nárast.. V čase spracovania tohto stanoviska nebol schválený štátny rozpočet na rok 2024 a tak absentujú údaje o definitívnom rozdelení podielov DPFO obciam. Navrhnutá výška príjmu DPFO vychádza z poslednej projekcie Rady pre rozpočtovú zodpovednosť z novembra 2022. Odporúčam obecnému zastupiteľstvu schváliť výšku tohto príjmu na úrovni prognózy MF SR v prípade, že nebude v čase prerokovania návrhu rozpočtu iná zverejnená (závisí to od schválenia štátneho rozpočtu). V prípade, že bude štátny rozpočet schválený, odporúčam bezodkladne po zverejnení údajov o výnose daní pre obce, predložiť úpravu rozpočtu v príjmovej aj výdavkovej časti na rokovanie OZ.

Návrh rozpočtu nepočíta so zvýšením poplatku za komunálny odpad ani s úpravou daní z nehnuteľného majetku nakoľko neboli v posledných možných zákonom určených termínoch predložené žiadne návrhy na úpravy schválených VZN z predchádzajúceho roka.

Návrh rozpočtu príjmov obsahuje aj príjem z nájomného nebytových priestorov, pozemkov a tiež príjem z prenájmu bytov postavených so štátnou podporou.

Súčasťou návrhu rozpočtu príjmov je aj príjem z poplatkov, garantov a transferov určených na prenesené kompetencie obce.

Príjmy škôl predstavujú hlavne príjmy za školné - poplatky za školské kluby a príjmy z poplatku za režijné náklady v zariadeniach školského stravovania a stravné od rodičov.

Príjmy a výdavky rozpočtovej organizácie sú v zmysle platných pravidiel súčasťou rozpočtu obce.

Návrh nepočíta s príjmami kapitálového rozpočtu.

Príjmové finančné operácie sú v návrhu zapojené vo výške zostatkov z predchádzajúcich rokov a účelových prostriedkov nevyčerpaných z minulých rokov ako aj sa počíta so zapojením časti rezervného fondu obce na investičné akcie.

Návrh príjmov na rok 2024 je o 8,3% nižší oproti očakávanej skutočnosti plnenia príjmovej časti rozpočtu za rok 2023. Tento rozdiel spočíva hlavne iba v čiastočnom zapojení príjmových finančných operácií do návrhu rozpočtu roka 2024 a to z nerozdelených účelových prostriedkov a z rezervného fondu obce, bez zapojenia zostatku prostriedkov zo záverečného účtu obce, čo bude predmetom až pri schvaľovaní záverečného účtu za rok 2024.

Výdavky

Rozpočet výdavkov je navrhnutý minimalisticky z dôvodu pokračujúcej vysokej inflácie a rastu cien a obmedzenej výške zdrojov.

Celkové výdavky (vrátane RO) sú naplánované vo výške príjmov t.j. **2 682 297 €**, z toho bežné výdavky vo výške 2 305 490 €, kapitálové výdavky vo výške 256 700 € a finančné operácie (splácanie úverov) vo výške 120 107 €.

Výška kapitálových výdavkov naplánovaných na rok 2024 výstavbu zberného dvora, obnovu a rekonštrukcie majetku vo vlastníctve obce, výstavbu detského ihriska a napojenie vodovodu na zdroj HR2 studňa.

Návrh rozpočtu výdavkov je prehľadne uvedený v programovej štruktúre.

Programový rozpočet

V súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy je návrh rozpočtu obce na roky 2024-2026 zostavený v programovej štruktúre, t.j. výdavky rozpočtu obce boli alokované do príslušných programov, ktoré sa vnútorne členia na podprogramy a prvky. Každý program, ktorý predstavuje súhrn aktivít má definovaný svoj zámer a cieľ, pričom zámer vyjadruje očakávaný pozitívny dôsledok dlhodobého plnenia príslušných cieľov a cieľ sa monitoruje a hodnotí merateľným ukazovateľom.

Identifikácia rizík v návrhu rozpočtu:

- Významnejším rizikom je absencia zákona o štátnom rozpočte na rok 2024, ktorý nebol v čase spracovania návrhu rozpočtu obce schválený. Nezverejnením prognózy rozpočtových podielov obcí na výnose dane z príjmov FO v čase spracovania rozpočtu obec stále nepozná presnú výšku príjmu dane z príjmov FO a kompenzáciu tohto príjmu daňou z príjmu PO, čo môže mať vplyv na výšku bežných výdavkov
- Významným rizikom je externý faktor, ktorý obec nevie ovplyvniť, hlavne zvýšenie cien energií, nárast inflácie, zvýšený index spotrebiteľských cien, tie môžu ďalej negatívne ovplyvniť výšku bežných výdavkov, čo môže spôsobiť nedodržanie rozpočtovej rovnováhy
- Významným rizikom je aj pokračujúci rast inflácie, ktorý vyvoláva ďalší rast životných nákladov a ďalšie daňové zaťaženie občanov a podnikateľských

subjektov zo strany obce môže mať za následok výpadok daňových príjmov z miestnych daní a poplatkov .

- Nedostatočná je rezerva zostávajúca v návrhu rozpočtu na krytie potreby mzdových prostriedkov, rastu cien energií, tovarov a služieb do ďalšieho nakladania s výsledkom hospodárenia za r.2023;

Odporúčania hlavného kontrolóra mesta na eliminovanie identifikovaných rizík v budúcoročnom rozpočte:

1. Obec Rišňovce po zapojení sumy 277 tis.€ do rozpočtu 2024 disponuje na rezervnom fonde s minimálnou sumou na možnosť financovania ďalších rozvojových programov, projektov a zámerov.

Odporúčam finančné prostriedky rezervného fondu aj pri schvaľovaní záverečného účtu za rok 2023 ponechať na krytie identifikovaných rizík

2. Upozorňujem na nevyhnutnosť zabezpečenia vyváženého napĺňania rozpočtu obce, aby bola zabezpečená rozpočtová vyrovnanosť bežného rozpočtu.

Odporúčam dôsledne dodržiavať rozpočtovú rovnováhu a pri nenaplnení príjmov v plánovanej výške regulovať čerpanie výdavkov so zachovaním princípu hospodárnosti, efektívnosti a účelnosti použitia rozpočtových výdavkov.

3. Z dôvodu nestability vývoja príjmov a zároveň vplyvu inflačných tlakov vo výdavkovej strane rozpočtu je veľmi pravdepodobné, že bude nutné rozpočet vo viacerých položkách niekoľko krát počas roka meniť.

Odporúčam, aby vedenie obce na nepriaznivú finančnú situáciu reagovalo opatreniami, ktoré budú viesť k zabezpečeniu stability financií obce a to v strednodobom horizonte a tieto opatrenia pravidelne predkladalo na vedomie resp. schválenie na rokovanie OZ.

4. Predovšetkým v oblasti cien energií sa prejavuje aj v procese návrhu rozpočtu na rok 2024 značná volatilita, čo vplýva na možnosti hľadania doplnkových foriem náhrad energetických zdrojov.

Odporúčam spracovať a prijať opatrenia, ktoré by viedli k úsporám energií v budovách vo vlastníctve obce

Záver

Stanovisko hlavného kontrolóra k návrhu rozpočtu je zamerané najmä na posúdenie súladu návrhu rozpočtu s príslušnými právnymi predpismi, na identifikáciu prípadných rizík a rezerv plnenia rozpočtovaných príjmov a výdavkov.

Návrh viacročného rozpočtu obce Rišňovce na roky 2024 – 2026 reálne odráža finančnú situáciu obce, je spracovaný v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi – zákonom č.523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p. a zákonom č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p.. Návrh rozpočtu zohľadňuje ustanovenia zákona č.564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v z.n.p. a zákona č.597/2003 Z.z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v z.n.p. a ostatné súvisiace právne normy.

Návrh rozpočtu odráža aktuálnu finančnú situáciu obce, zabezpečuje financovanie základných funkcií samosprávy v obmedzenom režime a financovanie preneseného výkonu štátnej správy za predpokladu dôsledného rešpektovania právnych predpisov a dodržiavania maximálnej hospodárnosti pri vynakladaní rozpočtových prostriedkov.

Na základe uvedených skutočností a popísaných rizík v stanovisku odporúčam obecnému zastupiteľstvu zohľadniť odporúčania hlavného kontrolóra obce na eliminovanie identifikovaných rizík v budúcoročnom rozpočte a po ich akceptovaní a osvojení odporúčam obecnému zastupiteľstvu rozpočet Obce Rišňovce na rok 2024 schváliť a rozpočet Obce Rišňovce na roky 2025 – 2026 vziať na vedomie.

V Rišňovciach 13.12.2023

Ing. Ivan Daniš
hlavný kontrolór obce Rišňovce